

ЮШКЕВИЧ О. Г.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри загально правових дисциплін ХНУВС, м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ПРИСЯЖНИХ У СУДІ

Суд присяжних – це різновид розгляду в суді, при якому рішення по суті справи приймають непрофесійні судді. Україна впроваджує континентальну модель суду присяжних, сприйняту багатьма європейськими державами. Відмінними рисами даної моделі є загальна компетенція колегії професійних суддів і журі присяжних, які одночасно здійснюють «суд права» і «суд факту». Присяжні в цій моделі володіють всіма правами суддів і зобов'язані аргументувати прийняті рішення [1]. Зокрема, до їх обов'язків належить: справедливо, безсторонньо та своєчасно розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства; дотримуватися правил суддівської етики, у тому числі виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки у будь-якій діяльності з метою укріплення суспільної довіри до суду, забезпечення впевненості суспільства в чесності та непідкупності суддів; виявляти повагу до учасників процесу; не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, у тому числі таємницю нарадчої

кімнати і закритого судового засідання; виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, установлених законодавством у сфері запобігання корупції.

Законодавча база суд присяжних в Україні ґрунтується на ч. 4 ст. 124 Конституції України [2] («народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних») і включає § 2 глави 30 Кримінального процесуального кодексу України [3] (ст. 383391) і главу 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [4] (ст. 5864).

Відповідно до законодавства суд присяжних в Україні реалізується тільки при місцевому загальному суді першої інстанції і лише за звинуваченнями, за які передбачено довічне позбавлення волі.

Формування суду присяжних в Україні складається з декількох етапів:

1) територіальне управління державної судової адміністрації на основі аналізу судової практики у відповідній адміністративній одиниці, визначає кількість потенційних присяжних, яка може бути затребувана для здійснення правосуддя, і направляє подання до міської (районної) ради;

2) список присяжних затверджується на три роки і переглядається в разі необхідності для заміни осіб, які вибули зі списку, за поданням територіального управління Державної судової адміністрації України. Присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом;

3) після затвердження список присяжних передається до відповідного окружного суду, в тому числі в електронній формі. Інформацію, що міститься у зазначеному списку, не може бути використано для цілей, що не пов'язані із добором присяжних;

4) прокурор і суд в обов'язковому порядку письмово роз'яснюють обвинуваченому в злочині, за який може бути призначено довічне позбавлення волі, його право на суд присяжних. Якщо сторона обвинуваченого клопоче про його застосування, спеціальна автоматизована програма з раніше сформованого списку відбирає сім кандидатур присяжних, які за тиждень до судового засідання отримують письмовий виклик до суду, що є для роботодавця підставою для тимчасового звільнення присяжного від виконання трудових обов'язків;

5) у ході попереднього судового засідання сторона підсудного адресує питання прибулим кандидатам і відбирає трьох присяжних, які в подальшому будуть здійснювати правосуддя у справі;

6) після прийняття присяги починається основний етап – безпосередній суд присяжних, розгляд судової справи. Присяжному заборонено поза судовим засіданням збирати відомості про справу і розголошувати отриману інформацію;

7) на етапі винесення судового рішення проводиться нарада двох суддів і трьох присяжних, на якому послідовно обговорюються і голосуються ключові питання: чи мало місце діяння, у вчиненні якого обвинувачується підсудний; чи містить воно склад кримінального злочину і якою статтею КК воно передбачене; чи винен обвинувачений; чи підлягає він покаранню; чи є обставини, що обтяжують або пом'якшують покарання; яка міра покарання повинна бути призначена обвинуваченому і чи повинен він її відбувати і т.д. Всі питання

вирішуються простою більшістю голосів, причому головуючий голосує останнім і ніхто із складу суду не має права утриматися від голосування [1, 4].

Сподіваємося, що суд присяжних позитивно впливатиме на якість досудового слідства (слідчі розумітимуть, що всі недоліки слідства викриватимуться в ході змагального процесу і суд не візьме на себе роль слідчого, тому вони вживатимуть заходів до виявлення всіх обставин як тих, що викривають, так і тих, які виправдовують особу, притягнуту до відповідальності); на покращення роботи прокурорів, які в судових засіданнях повинні вміти проводити допити підсудних, потерпілих, свідків, аналізувати докази, виступати в дебатах.

Список використаних джерел:

1. Суд присяжних: загальна характеристика та особливості імплементації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sud.ua/blog/2016/03/21/88513sydprisyazhnihzagalnaharakteristikataosoblivostmp lementatsvykran>.

2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96вр/paran4793#n4793>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465117>.

4. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 02.06.2016 р. № 1402VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/140219/page>.